

Sziki Károly

Trianon, amely eltörte a magyar nép gerincét

Emlékezés vitéz Zolcsák Istvánra, ki Erdélyből indult, és Amerikában halt meg

Mint csillag ragyog fenn az égen, és utat mutat

Az 1978-as Buenos Aires-i labdarúgó-világbajnokságon egy hatalmas erdélyi-magyar feliratú transzparens tűnt fel, amelyet az első sorban lebegtettek, hogy az egész világ lássa. Ebből nemzetközi botrány lett. A mérkőzés alatt már a román külügy felhívta az Argentin vezetőséget, hogy azonnal tüntessék el a zászlót! Ezzel együtt az embereket is tartóztassák le!

A securitate többször megfenyegette, ha nem hagyja abba a románok elleni lázítást, akkor végzetes baleset éri.

De ő újabb transzparenszeket készített, lebegtette, és soha nem fordult el hazájától, sok rendezvényt szervezett Erdély ügyéért... Az újpesti Forradalmi Bizottság egyik szervezője volt. Amiben csak tudott, segített. Pénzzel támogatta például az Amerikai Magyar Hírlapot is.

Erdély Magyarországgal való unióját haláláig vallotta.

Mint apa, a legjobb apa volt. Emlékművet is állítottak neki. Zolcsák Istvánnak hívták.

Személyes ismeretségünk, de elsősorban a hatalmas életműve is kötelez arra, hogy a Trianon-traumára emlékezve visszagondoljunk rá.

Zolcsák Annával beszélgetek Egerben, aki Zolcsák Istvánnak első unokatestvére.

– **Szívbéli rokonodat, ki Brazíliában São Paulo és Santos között élt, az erdélyi magyarság legnagyobb felkarolójaként tartják számon.**

– Sok ezer kilométerre van az én hazám – mondta gyakran István Brazíliában katonai zubbonyban is, katonai jelvényekkel a mundéron.

– **Mennyire volt erős benne a Haza képe?**

– Kis edényben őrizte élete végéig azt a földet, amit Pusztaszerről kapott. Magyar vagyok, így dobog a szívem, és a magyar repülőket szolgálom életem végéig – mondogatta.

– **Szolnok megye szülötteként erősen foglalkoztat az ő szolnoki kapcsolata.**

– Pilótaként Pápán, Szolnokon találkozott pilótákkal, akiket kiváló magyarokként jellemzett, valahogy így: ők igenis méltóak a magyar név használatára. Katona volt, de emellett nagyon szerette az anyaországi költészetet, a nívós magyar irodalmat.

Sajnos, azt már nem élte meg, hogy férjem, Gál Elemér jeles székely művét, a *Héthavast* elolvassa.

Igen, a Héthavas, mely alkotóját, a székely tanárt, Gál Elemért túlélte. 680 oldalas Héthavas maradt utána. Megtanulták a körülötte állók az ő eltávoztával, hogy semmi sem ismételhető, hogy a sebesült hírhez nem pótolható, hogy az ő kicsiny várából nagy dolgot csak egyszer lehetett jelenteni. És mégis! Dacolva az elsíratással, Gál Elemér idézésére 2014-ben megjelent egy karcsúbb kötet is. Dicséret neked, élete párjának, Zolcsák Annának, aki megmozdította a megdermedt időt, a lefagyott csöveket, melyeken át jelentés érkezik arról, hogy maradtak írásai, és barátai is maradtak, akik írtak róla, és vannak, akik a maradék-termést egybegyűjtik, ne vesszen el egyetlen szem sem. Ez erdélyi szokás ma már, lehet, csak az ő szokásuk. Kányádi szavaival:

*„Be kell hordanunk, hajtanunk mindent.
A szavakat is. Egyetlen szó,
egy tájszó se maradjon kint.
Semmi sem fölösleges.” (Noé bárkája felé)*

– **De nemcsak férjed művészetének és emlékének vagy lelkes ápolója, de a maradék termést unokabátyád esetében is begyűjtöd. Katona és költő, hogyan fér ez meg egy elvándoroltban?**

– István minden költőt szeretett, mert útravaló gondolatot, reményteljes jövőt kovácsoltak számára a szép szavak és nemes gondolatok. Erőt adott neki, hogy éljen, hogy megélje a jelent, és kibírja a hon elvesztését.

Lelkemben ott van Trianon rémtette, amely eltörte a magyar nép gerincét. Soha nagyobb bünt nem követtek el ellenünk, mint akkor, 1920-ban – mondta. Ősi kezeszségig volt magyar.

– **Mutasd be őt!**

– Elszakított területen, Lázáriban (Szatmár megye) született 1921. október 3-án. Édesapja Zolcsák Péter, anyja lánykori neve: Gyulai Mária. Középiskolai tanulmányait a Szatmárnémeti Fémipari Szakközépiskolában végezte el. A harmincas évek második felében az anyaországban élő rokonaihoz szökött. Éjjel a gyárban dolgozott, nappal iskolába járt. Katona pilóta lett, a repülés iránti szenvedélye egész életét végigkísérte.

– **Olvastam egy Zolcsák alapítványról. Hozzá kötődik?**

– Magyarországon volt egy alapítványa, a „Zolcsák Repülő Alapítvány”. Egy minisztérium által kibocsátott feljegyzés is van a birtokomban, melyben az szerepel, hogy milyen repülőt vett a Miskolc Város Repülő Alapítványának.

– **A II. világháborúban vadászpilotaként szolgált hazáját.**
– Igen. Gépét Kassa bombázásakor lelőtték. Végül orosz hadifogságba esett. 1947 nyarán visszatért Pestre, ahol először a Ganz Hajógyárnál, majd az újpesti Tungsramnál dolgozott. Ekkor már a magyar mellett oroszul, angolul és németül is beszélt. Az 1950-es évek elején elvégezte a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karát. Minőségi ellenőr és tolmács lett a gyárnál.

– **Szerepet vállalt a forradalomban.**

– 1956-ban beválasztották az Újpesti Forradalmi Bizottságba és a gyár Mun-kástanácsába. Ezért a szabadságharc leverése után sürgősen el kellett hagynia Magyarországot. 1957 januárjában már Brazíliában volt, a rokonainál.

Számára örökké tartó ércce kovácsolódott az eredetünk, mondván: hunok, avarok magyarok közt a magyarság többségben van. Trianonban szétdaraboltak, szétszórtak minket, kisebbség lettünk egy csapásra. Úgy tolmácsolták, mintha nekünk tettek volna szívességet, hogy odaadtuk területünk nagy részét.

Bátran vállalta nacionalizmusát, mert számára, egy repülősnak a hazáját szeretni a legtermészetesebb érzés volt. Minden nép szereti a hazáját, nekünk is kötelességünk azt tenni.

Egyik vallomásában így szólt: Ha a hazaszeretet egyenlő a nacionalizmussal, akkor ezt utódokként mi is vállaljuk fel! Egyik interjújában vallja: szeretjük apánkat, anyánkat, a családot, ebből lesz a város, az ország, amelyet meg kell védeni. Függetlenül attól, hogy mit írnak rólunk, szeressük hazánkat! Ez a föld, a haza, a miénk! Ez a mi anyánk! Hazaszeretemben nincsen alku.

– **Nagyon szerették őt, mint San Bernardó-i gyárigazgatót, sok hálálkodást olvastam vele kapcsolatban. Egyik ismerőse írja: Emlékét örökre megőrzöm, és hálás vagyok a sok segítségért, szimpátiáért, megértésért és türelméért. Sokáig kerestem sírját, de nem találtam, most már tudom, hogy szülőfalujában nyugszik, és lényre csillag formájában ragyog fenn az égen. Hol keressük a sírját?**

– Holtában visszatér a szülőföldbe, ott temetik el Erdélyben, Lázáriban, ezt remélte. Soha nem gondolta, hogy egyszer ő is meg fog halni. Sok társának hősi halálát élte meg, miközben ő hitte, hogy édesanyja tenyerén van.

Így hitte és mondta: Bármit csináltam, háborúban, hadifogolytáborban, ahol 60%-ban meghaltak a szovjet lágerben. Engem édesanyám menekített. Berepülésnél is azt éreztem, anyám szelleme mindig velem van. Bármikor rágondolok, könnybe lábad a szemem... Meg kellene írnom emlékeimet. Ha lesz idő. Édesanyám tenyerén – ez lesz a címe. Számára az anya a teremtés maximuma, a teremtés isteni csodája.

– **Talán azért ilyen ez az anyakép, mert 2 éves volt, mikor elveszítette az édesanyját, és ezt követően mostohaanya nevelte?**

– Hazáját is fiatalon veszítette el, s igen, talán ezért ilyen erős benne a ragaszkó-

dás. Én a Csaba-legendát fogadom el! – mondta. Volt szerencsém őt személyesen ismerni. Floridában egy '56-os konferencián ismertem meg. Kedvenc mondatát idézem: Nem akarok disznóólban téglá lenni vagy szappan, én egy csillag leszek, s ragyogni fogok mindörökké.

– **Visszafogadta a szülőfaluja?**

– Ma is nagyra becsülik, tisztelik tetteit. Emléknapot rendeznek minden évben.

– **Trianon súlyos seb nektek. Kérlek, rokonod emléke mellett gyújts egy gondolatgyertyát, és szólítsd haza a 100. évfordulóra!**

– Kedves Pista bátyám! Az emlékezés az igazságosság erényéhez tartozik. Az emlékezés maga az élet. Már vágyad szerint csillag vagy a hadak útján, de kérlek, nézz le rám is, hallgasd meg a múltat idéző gondolataimat! Szólok most hozzád! Kedves István! Ott volt a lelkedben a trianoni törés. Úgy érezted, Trianon eltörte a magyar nép gerincét. Gyermekkori emlékeimből vizuális képek maradtak, emlékszem édesapádra, az étellel teljes, magyar bajuszos szép szál, mosolygós nagybátyámra, ahogyan a lovas szekér mellett áll, és búcsúzik az én apámtól, mert ő volt a fiatalabb testvére, akihez látogatóba jött. Az a ház, amelyikben laktunk, valamikor a közös nagyszüleinké volt, és sok unoka látott benne napvilágot, többek között te is, és jó két évtizeddel később én is. A faluban egyetlen román család lakott még akkor, végül kiderült, hogy ők is csángó magyarok, csak már nem tudtak anyanyelvükön beszélni, mert Moldovából jöttek. Teltek az évek, én, a hatodik gyermek, az öt fiú mellett cseperedtem fel. Te elmentél... Az ötvenes évek elején ifjú feleségeddel látogatóba jöttél hozzánk Budapestről. Emlékszem rád, a szimpatikus úriemberre, akinek nemcsak az öltönye, de a frizurája is nagyon tetszett nekem, mert hullámos volt és barna színű. Megdicsértél, hogy szép kislány vagyok, és nemsokára nagylány leszek. Aztán mindenki bevonult a tisztaszobába, csak te maradtál az udvaron, én pedig a hosszú falusi házunk tornácáról figyeltem, hogyan pásztázod végig a kéthektárnyi területen fekvő portánkat. Úgy tűnt, meglepéssel tette. Mindent körbejártál, a nagy házat, a külön kertben fekvő nyári konyhát, mögötte a górért, az előkerteket, a tárolásra épített pincét, az istállót, a disznóólat, a hatalmas csúrt, ahova a fogadott juhászaink télre beterelték a juhokat. Éreztem, hogy otthon érzed magadat, hazajöttél a szülőföldedre, ahonnan nemcsak területet vettek el, hanem népet is a magyarság testéből. Trianonnal a nemzeti sorsból nemzetiségi sorsra jutott a magyarság... Egy nagy találkozás jut még az eszembe. A hatvanas évek végén te már nem jöhettél haza, mert azonnal letartóztattak volna, de elengedted Jóska testvéreddel a tizenéves Györgyi lányodat. Jóska az I. világháború után vándorolt ki, és téged befogadott. Gyönyörű, emlékezetes négy napot tölthettünk el együtt. Ami számomra lényeges volt, az, hogy magyar életet éltek, és testvéred úgy beszélt anyanyelvén a távollét ellenére, mint mi és a gyermeked is. Györgyike a szeretetének himnuszát zengedezte rólad, az

édesapjáról. Sugárzott a kis lelke, ha szóltunk felőled. Megtudtuk, hogy Zolcsák utca is van São Paulóban. Józsi bátyánk elmesélte, hogy Isten keze, hogy meggazdagodtál. Megvolt a gépészmérnöki diplomád, értettél a repülőkhöz, szenvedélyes repülő sportoló, pilóta voltál. 2000 magyar menekültnek adtál megélhetőségi lehetőséget, mert őket fogadtad fel alkalmazottaknak, de nem azért, hogy meggazdagodj, hanem emberi lehetőséget adj a magyaroknak... 1992-ben még sikerült veled találkoznom Budapesten, az Erdélyi Világszövetség Kongresszusán. Rendkívüli élmény volt számomra. Elmondtad, hogy tárgyalásokat folytatsz az erdélyi magyarok jogainak ügyében, s hogyan próbált bejutni magánterületedre a román maffia társaság, hogy kivégezzenek... Azt biztosan tudom, hogy Erdély ügyében neked volt tökéletesen igazad, ezért történt az összekoccanás Tőkessel, és ha jól tudom Kányáival is, akiket te utaztattál ki Amerikába.

– **Miben volt igaza?**

– Mert azt hangoztatta, hogy békés megalkuvással, agymosással nem lehet célba jutni! Legutóbbi látogatásom alkalmával meggyőződtem, mennyire megváltozott a lakosság összetétele Szatmárnémetiben. Az iskolában, ahol tanítottam, nincs magyar évfolyam. A volt Magyar Lánylíceumban még a portás sem tud magyarul, az udvaron csak románul beszélő diákok nyüzsögtek a szünetben.

– **Igen, Anna, igaza volt Istvánnak. Ez a Trianon-tagadásunk lényege és feladatunk: lázítani a tunyaság ellen és ébresztőt fújni, mert hazánk elaludt ebben a sorsdöntő évben is. Köszönöm az interjút!**